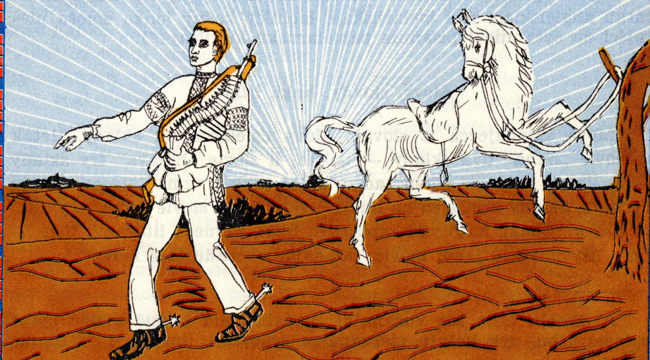
SIAŬBIT

LITOUSKI / BIEŁARUSKI 2-MIESIAČNIK

THE LITHUANIAN★WHITERUTHENIAN 2-MONTHLY

DOBRY SPOSAB NAŬČYCCA ČYTAĆ PABIEŁARUSKU

(Praciah iź piataha numaru)

bets. C, is found, for instance, in following words:

caca, cacka, cana, hoc-hoc, cop-łop, copam-łopam, car, carkva, cala, pac, pacuk, moc, serca, kalenca, ced, cebar, caberak, cep, hical, cot, całok, Vincuk, Vincul, ranica, čarnica, sunica, travica, zaranica, praca, Słucak, Połacak, Drucak, cehła, cahlar, stralec, hulec, kruhlec, trasca, curok, cmok, šanc. Vincul are. Cep na taku. Kotka złaviła pacuka. Chłapčuki pašli kupacca. Našto złavacca?

ž vymaŭlajecca, jak ang. **zh. Ž,** miž jinšaha, jość u hetkich słovach:

ž is pronounced as English **zh. Ž** is found in these words:

žaba, žar, žaratak, žuk, žur, kažuch, roža, nožka, istužka, istužačka, žonka, žukovina, žvačka, muž, kažan, žnivo, žarabok, stažok, kužal, pužka, ražon, žałud, łožak, žal, žarstva, žadoba, łažok, płužok, žołab, kačaražka, žužła, žarało, žuda, zamužka, zbožža, žaniba, daražbit, zamužža, žandar, Surаž. Varažbit varoža. Naš sabaka Žučok. Mlon u žornach. La raki žvir. Vaš nož dobra reža.

ŭ vymaŭlajecca, jak ang. **w:**

ŭ is pronounced as English **w:**

roŭ, kroŭ, hałoŭka, karoŭka, sarakoŭka, załatoŭka, načoŭka, łaŭka, zabaŭka, łastaŭka, praŭda, voŭna, bavoŭna, traŭka, žaŭtok, zaŭtra, zataŭka, chałaŭka, ataŭka, čaraŭnik, žaŭna, voŭk, ceŭka, hatoŭka, zadoŭka, krapiŭka, poŭnač, konaŭka, kaŭka, Saŭka, Paŭła, šaloŭka, nazoŭ, nasoŭ, duboŭka, zaŭčora, zdaroŭ, daŭžbit, naŭza, Rahačoŭ. Anton zabiŭ žabu chamutom. Aralbit zrabiŭ uzrech. Kaŭzun pašoŭ koŭzacca na raku. Hena ihruša čarviŭka. Paŭluk išoŭ damoŭ.

Huki dzielacca na samahuki j suhuki. Samahuki tyja, katoryja lohka možna ciahnuć, piajać. Suhuki tyja, katoryja ciažka abo j niemahčyma ciahnuć, piajać.

Sounds are divided into vowels and consonants.

Biełaruskija samahuki (vowels): a, o, u, e, i, y.

Biełaruskija suhuki (consonants): b, c, ć, č, d, f, g, h, ch, k, l, ł, m, n, ń, p, r, s, ś, š, t, v, z, dz, ź, dź, ž, dž.

U movie biełaruskaj adnyja suhuki byvajuć tolki ćviardyja;

Some consonants can be pronounced only **hard** in Whiteruthenian;

Ćviardyja suhuki (hard consonants): c, č, d, t, ł, n, r, s, š, z, dz, ž, dž.

Druhija suhuki byvajuć tolki miakkija;

Other consonants can be only **soft;**

(Praciah na 3-iaj bačynie vokładki)

SIAŬBIT

Litoŭska-Biełaruski dvumiesiačnik

The SOWER

The Litvanian-Whiteruthenian bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U.S.A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1959, studzień-luty Nr. 1 (6) January-February 1959

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho ekzemplaru 15 c.

Adress: Rev. F. Czerniawski, 569 Crane St., Schenectady, N. Y., U. S. A.

Redakcyja „Siaŭbita" vitaje vialikaha Apiakuna čyślenych studentaŭ Biełarusaŭ u Luvenie Ajca Dom Robert F. J. van Cauwelaert de Wyels z pryjezdam da Zadzinočanych Haspadarstvaŭ Ameryki i žadaje dobraha zdaroŭja pry ahladańniu dzivaŭ śvietu i daviedavańniu da svajich pryjacielaŭ.

Č czytajecca jak polskaje „cz": čytać = czytać. Š czytajecca jak polskaje „sz": šapka = szapka. Ž czytajecca jak polskaje „ż": žyta = żyta. Ŭ czytajecca jak angielskaje „w": hałoŭka, byŭ. V czytajecca jak polskaje „w": vada = wada.

MY J NAROD NAŠ

Pryroda čałavieka takaja, što jon žyvieć u hramadzie; čałaviek hramadzki stvareniec. Hramadoju čałavieku jość jahony narod. Zvyčajna tolki ŭ svajim narodzie kažny čałaviek u poŭnaj miery raźvivajecca; i zaŭsiody ŭ svajim narodzie, značycca budučy dziejnaj adzinkaj svajho narodu, kažny raźvivajecca najlepiej. Adarvaŭšysia-ž ad svajho narodu, adčuraŭšysia jaho, čałaviek byvaje jak toj list apały ź dzierva — sochnie j hinie, abo, jašče horaj, byvaje pahnojam pad jinšych. Hlańcie, kolki našych ludziej, nieśviadomych Biełarusaŭ, umierła ŭ Ameryccy. I nichto pra jich nia ŭspomnie, i pamiać pra jich zahinie. Nia toje było-b, kali-b jany žyli žyćciom svajho narodu biełaruskaha, jahonymi žadańniami, imknieńniami, jahonymi patrebami. Nia tolki na tym śviecie, ale j na śviecie hetym, pa svajoj cialesnaj śmierci, jany zastavalisia-b žyć, žyć u pamiaci narodu svajho, žyć u svajoj pra-

cy-dziejnaści, katoraja pa jichniaj śmierci nie pierastała-b davać płady, jaje bolej a bolej raźvivali-b jichnyja nastupniki.

Byćcio narodaŭ zhodna z volaju Božaj, bo heta zhodna z pryrodaju, katoruju ŭstanaviŭ Boh. Ale ŭ historyji ludztva, i apračа taho, majem susim vyraźliva vykazanuju volu Božuju što da narodaŭ-nacyjaŭ. Dziela pryhatovy śvietu da pryjma Adkupiciela, Boh vybraŭ nie natoŭp ludziej biaz rodu j plamieni, ale narod.

Siarod šmat jakich narodaŭ jość i naš narod biełaruski. U svajoj paŭtaratysiačahodniaj historyji jon vykazaŭ vialikuju žyvučaść, niazvyčajnyja zdolnaści; vydaŭ jon i vialikija talenty, šmat vialikich ludziej vyšła z narodu našaha. Šmat straciŭ-by śviet, kali-b nia było našaha narodu.

Kališ naš narod byŭ niezaležny, mieŭ svajo sobskaje haspadarstva, katoraje ŭ svajim časie było badaj najsłaŭniejšaje ŭ Eŭropie. Ale, kali stvaryłasia ciažkoje pałažeńnie našamu narodu, jahonyja susiedzi jaho paniavolili. Tymi, što nas paniavolili, byli najpierš Rasijcy, a paślej, pry pomačy Rasijcaŭ, i Palaki. Paniavoliŭšy nas, kab lahčej nas dziaržać u svajoj niavoli, jany staralisia vycierci ŭ našych ludziej pamiać ab našym narodzie. Za 150 z hakam hod, a ŭ čaści Biełarusi i za daŭžejšy čas, heta jim u vialikaj miery i ŭdałosia zrabić. Upłyvam svajich škołaŭ, svajho vojska, svajich uradaŭ i jinšaha, dy niščačy fizyčna dziajniejšych Biełarusaŭ, jany dapiali taho, što našyja ludzi ŭ svajoj masie stracili śviadomje, chto jany, pačali ŭvažać siabie za „prostych", „tutejšych" abo „tutašnich"; a niekatoryja z našych ludziej navat pajšli za pryhaniatych da niepryjacielaŭ svajho narodu i ździekavalisia nad bratami svajimi.

Ale zastalisia j takija, spačatku niačyślenyja, Biełarusy, katoryja viedali, chto narod jich, i paśviacili svajo žyćcio adradžeńniu svajho narodu. Boh spraviadlivy dabrasłaviŭ jichnuju dziejnaść, pačataja jimi praca ź jiskraŭ razharełasia ŭ vialiki biełaruski ruch. I choć ciapier narod biełaruski mučajecca nia mieniej, a navat bolej čymsia kali, ale siły ruchu biełaruskaha bolejuć, i pryjdzie toj čas, kali jon parvieć zialeźzi, katorymi skavali niepryjacieli biełaruski narod; a hety narod, budučy volny, stvora sabie ščaślivaje žyćcio. Ci Vaša, Darahi Čytaru, nia chočaš pryśpiašyć hetaha času? Kali tak, dyk nie pamahaj niepryjacielam svajho narodu dziaržać jaho ŭ niavoli i nia stoj z boku, a pryłučajsia da ruchu biełaruskaha. Rabota, pačesnaja rabota čakaje Vašeciu. Ščaślivy toj, chto pracuje dla svajho narodu.

K. Braskar

BOH PRYNIAŬ LUDZKOJE CIEŁA

Boh pryniaŭ ludzkoje cieła,
Viesialicca kaža śmieła.
Dla Jaho my zaśpiavajma
I na lirach zajihrajma
Bohu Adzinamu.
Hramadoju zaśpiavajma,
Jak dla Boha chvału dajma
I Dziavicy, Jaho Maci,
Usiemahutnaha Dziciaci —
Čystaj Maryji.
Radaść! Jezus naradziŭsia!
Radaść nam!

HADALIČEŃNIE

Nia ŭsie narody adnolkava ličyli dy ličać hady. — Izraelcy Majsiejevaj viery ličać hady ad stvareńnia śvietu. Podle jich ličeńnia, letaś ad 9-ha vieraśnia 5,719 hod. Napeŭna śviet byŭ stvorany daloka raniej. Budyjcy ličać hady ad śmierci Buddy. Sioleta ŭ jich 2,501 hod. Musulmanie ličać hady ad uciekaŭ Mahameta z Mekki da Medyny. Podle našaha hadaličeńnia, heta było 16 lipnia 622 hodu. Majuć Musulmanie ciapier 1335 hod.

Chryścianie nie adrazu pačali ličyć hady ad času prabyvańnia Jezusa Chrystusa na ziamli. Ličyli tak, jak uradova ličyli ŭ Rymskim cesarśćvie. Pieršy pačaŭ uvodzić ličeńnie času ad Jezusa Chrystusa Dzianiz, rymski abat u 525 hodzie. Podle jaho, novy hod pačynaŭsia 25 sakavika. Podle dovadaŭ ciapierašnich naŭčonych Dzianiz što da dakładnaści hodu naradžeńnia Pana Jezusa abmyliŭsia, a za jim i jinšyja abmylilisia, apirajučysia na jaho. — Krytyki davodziać, što Jezus Chrystus naradziŭsia ŭ hadoch ad 9-cioch da 5-cioch pierad našaj eraj. (Herad Vialiki, za katoraha haspadarstvavańnia ŭ Palestynie zabivali dzieci, pamier viasnoju ŭ 750 hodzie ad zakładzinaŭ Rymu. Śviatoje Piśmo kaža, što metaj zabivańnia dziaciej było zabić narodžanaha Mesyjaša. Treba ady naradžeńnie Mesyjaša pamiaścić prynamsia na paŭ hodu raniej. 750 hod ad zakładzinaŭ Rymu raŭniajecca našamu 4-mu hodu). Jinšyja padajuć Naradžeńnie Chrystusa na siomy abo šosty hod pierad našaj eraj. Pére F. Henry ŭ „Les deux grandes dates de l'histoir" (Avignon) ćvierdzić, što Chrystus naradziŭsia 25 studnia 5-ha hodu pierad našaj eraj.

Pačaŭ pašyrać chryścianski kalandar cesar Karol, katory ŭvioŭ novy kalandar u Niamieččynie, ale Novy Hod pačynaŭsia ad 25 śniežnia. Papież Inacenty II ŭ 1691 hodzie zahadaŭ Novy Hod pačynać 1-m studniam.

Adzin z najvažniejšych kalandaroŭ byŭ układzieny za rymskaha haspadara Cesara (zabity byŭ ŭ 44-ym hodzie pierad Chrystusam).

Jon padzialiŭ hod na 365 dzion i zahadaŭ što 4-ty hod dadavać adzin dzień u kancy miesiaca lutaha. Hod, što maje 366 dzion zaviecca pierastupny. Papraŭka była dobraja, ale nia zusim dakładnaja, bo kažny hod zastavałasia 11-ć časinaŭ i 14-ć sekundaŭ. Ad 44-ha hodu pierad Chrystusam da 1582 hodu nabrałasia roźnicy 10 dzion. Papież Gregorius XIII zahadaŭ, u 1582 h., pieraskočyć 10 dzion (zamiest 5-ha ličyć 15-ha kajstryčnika), pakinuć i na dalej pierastupnyja hady, značycca kažny čaćvierty hod (hod, katoraha lik dzielicca na 4, prykładam 1584, 1588, 1592) i dalej mieŭ 366 dzion (adzin dzień dadajecca ŭ kancu lutaha), z tej, adyli, roźnicaj, što hady, katorych liki kančajucca dvuma nolami, ale katoryja **nia** dzielacca na 400, nie pierastupnyja, u jich adzin dzień u lutym nie dadajecca. Hetak hady 1700, 1800, 1900 byli zvyčajnyja, niepierastupnyja, ale 1600, 2000 pierastupnyja.

Ciapier blizu ŭvieś śviet pryniaŭ hetu vialikuju reformu, tolki ŭ religijnych śviatach uschodniaha abradu jašče dziaržacca Julanskaha kalandara. Dziela taho ŭ śviatočnych adchodach jość roźnica. Ad 1582 hodu roźnica pamiž dvuma kalandarami jašče pavialičyłasia, i ciapier Julanski kalandar astajecca ad Gregoryjanskaha na 13 dzion.

Ksiondz Fr. Čarniaŭski

Z' BIEŁARUSKICH NARODNYCH KALADNYCH PIEŚNIAŬ

Tam, za sadami

Kalada!.. Tam, za sadami,
Za zialonymi,
Kalada, za zialonymi.

Kalada!.. Oj, chadzili tam
Kaladoŭniki,
Kalada, kaladoŭniki.

Kalada!.. Nia śpi, haspadar,
Pahladzi ŭ vakno,
Kalada, pahladzi ŭ vakno.

Kalada!.. Tam stajić charom
Ŭ try akonački,
Kalada, ŭ try akonački.

Kalada!.. Jak u pieršym aknie —
Jasien miesiačyk,
Kalada, jasien miesiačyk.

Kalada!.. U druhim aknie —
Krasna soniejka,
Kalada, krasna soniejka.

Kalada!.. U trejcim aknie —
Drobny zoráčki,
Kalada, drobny zoráčki.

Kalada!.. Jasien miesiačyk —
To sam haspadar,
Kalada, to sam haspadar.

Kalada!.. Krasna soniejka —
To žana jaho,
Kalada, to žana jaho.

Kalada!.. Drobny zoráčki —
Dzietki jaho,
Kalada, dzietki jaho.

Noty da hetaje pieśni nadrukavany ŭ „Biełaruskim Piesiennym Zborniku" M. Kulikoviča, vydańnia Zadzinočańnia Biełaruskaje Moładzieży ŭ Ameryccy.

ADNO Z NAJLEPŠYCH RAMIESTVAŬ

Chto maje ramiastvo — maje spadak.
Beniamin Franklin

Adno z najlepšych ramiestvaŭ dziela zarabotku, progresu j cikavaści jość drukarstva. Kudy tolki čałaviek ni hlanie, usiudy bača ŭpłyŭ hetaha važnaha ramiastva. — Drukarstva vielmi šyrokaje ramiastvo. Drukar moža być majstram i rabić na linotypie (mašyna, na katoraj adlivajuć teksty knihaŭ, hazetaŭ), abo rabić u druku fotografičnym, abo składać teksty ručnym sposabam. (Apošni sposab drukarskaj raboty ciapier vielmi pamienšyŭsia na karyść sposabu mašynnaha). Ale drukar moža być i pradpryjemcam, značycca moža mieć sobskuju drukarniu. Dykže ŭ Zadzinočanych Haspadarstvach trajcina ŭsich drukaroŭ maju sobskija drukarni.

Drukarstva ŭvieś čas pašyrajecca; čym bolej ludziej vučycca čytać, tym bolej drukujuć. Ciapier u cełym śviecie vielmi patrabujuć drukaroŭ. Zarablajuć jany nadta dobra i biezrabotnych siarod jich nia čuvać. Drukary ŭsiudy pašyrajuć navuku. Hetak u nas u pačatku šasnancataha stahodździa byŭ słaŭny drukar (mieŭ svaju drukarniu), doktar Pranciš Skaryna, a paślej i šmat jinšych było biełaruskich drukaroŭ. U Zadzinočanych Haspadarstvach Beniamin Franklin, słaŭny patryjot ŭv Amerykanskaj revolucyji, pačaŭ zarablać na žyćcio jak drukar. Kali jamu było 86 hod, i jon byŭ gubernataram Pensylvani, jon napisaŭ svoj dastament, i tak vysaka caniŭ svajo ramiastvo, što pačaŭ hetak: „Ja, Beniamin Franklin, drukar . . . "

Chto ź Biełarusaŭ nia vučycca ŭ vysokaj škole (ŭ kaledžu, u ŭniversytecie), niachaj vučycca ramiastva; asabliva pažadana, kab našyja ludzi vučylisia za drukaroŭ. A byvaje, što j čałavieku z vysokaj aśvietaju pažadana j karysna navučycca za drukara. Navuka za drukara nie daŭhaja; kab navučycca za drukara, treba času ad 120-cioch da 900 hadzinaŭ, zaležna ad taho, za jakoha drukara chočaš navučycca. Navuka nie darahaja. Hetak u drukarskaj škole ŭ Niu Jorku (Manhattan School of Printing, 72 Warren St., N. Y.) biaruć za 120 hadzinaŭ navuki 140 dalaroŭ, za 400 hadzinaŭ navuki 475 dalaroŭ. Možna vučycca za drukara ŭžo skončyŭšy pačatnuju školu, ale ŭsio-ž taki pažadana mieć skončanuju siaredniuju školu (High School).

Jazep Karusionak, drukar

Prof. Dr. J. Stankievič

HISTORYJA KRYVIČ-LITVY-BIEŁARUSI*)

Kryvičy. Prastoru la vyšniaha Dniapra, vyšniaj a siaredniaj Dźviny, uzdoŭž raki Vialikaj i ŭzdoŭž vyšniaj Vołhi zajmali Kryvičy. Na paŭdniavym zachodzie jany miežavali z Dryhvičami, na zachodzie hraničyli z Łatyšami, Livami a Estoncami. Na poŭnačy Kryvičy dachodzili da azioraŭ Pskoŭskaha a Čudzkaha, voziera Sielihier było na jichnaj prastory; tut jany hraničyli iz Ilmienskimi Słavienami (Noŭharadcami). Na ŭschodzie kryvickaja hranica iz Suzdałcami pieracinała Vołhu, ledź nie dachodziačy da Ćvieru, i raku Maskvu (na ŭschod ad Mažajska). Nižej samy vierch Vuhry, prytoki Aki, taksama naležyŭ da Kryvičoŭ. Na vyšnim Sažu i vyšniaj Dziaśnie Kryvičy miežavali z Radzimičami.

Viacičy. Na ŭschod ad Kryvičoŭ i na paŭnočny ŭschod ad Radzimičaŭ a Sieviaran la vyšniaje a siaredniaje Aki i jaje prytokaŭ pasialilisia Viacičy. Vadadzieł pamiž Žyzdraju, prytokaju Aki, i Niarusaju, Naŭlaju, Reŭnaju a Bołvaju, prytokami Dziasny adździalaŭ zachodniuju čaść Viacičaŭ ad Sieviaran. Na paŭnočnym zachodzie susiedźmi Viacičaŭ było finskaje plamia Miera, na paŭnočnym uschodzie finskaje plamia Muroma, na ŭschodzie — taksama finskaja Mardva. Na paŭdni Viacičy hraničyli z roznymi turska-tatarskimi plamionami, što źmianiali adno adnaho.

Nazovy, supolnyja ŭsim Biełarusam

Niekatoryja ź mienavanych nazovaŭ biełaruskich mieli padvojnaje značeńnie — vužšaje j šyršaje, plamiennaje j ahulna-nacyjanalnaje. Hetak, nazoŭ „Kryvičy" ŭ vužšym značeńniu tarnavaŭsia da adnaho plamieni, a ŭ značeńniu šyršym abyjmaŭ usich Biełarusaŭ, aznačaŭ ludzioŭ taje samaje kryvi, radniu, svajakoŭ. Dziarvianie adzieržyli svoj nazoŭ ad taho, što žyli siarod dziervaŭ, u lesavym kraju. Ale ŭsia Biełaruś była (i jo) krajam lesavym, dziela taho ŭsich Biełarusaŭ u šyršym značeńniu zvali Dziarvianmi. Paślej, zamiest nazovu „Dziarvianie", pašyryŭsia nazoŭ ad lesu — „Palašuki", kraj — „Paleśsie", i ŭsich Biełarusaŭ dahetul zavuć Palašukami, Biełaruś — Paleśsiam, u šyršym značeńniu. Trejcim, supolnym usim Biełarusam nazovam, byŭ nazoŭ „Ladzianin", „Ladzianie". Pachodziŭ jon ad sło-

(Dalej na bačynie 11-aj)

*) Pačatak u numaru 5-ym „Siaŭbita".

PIERŠYJA LUDZI Ŭ RAJU
(Katecheza IV)

1. Pan Boh stvaryŭ ludziej, jak apaviadaje śv. Piśmo, u **šostym** dniu. Čamu nie napačatku? Bo Pan Boh chacieŭ najpierš stvaryć usio toje, što patrebnaje j pryjemnaje čałavieku. Kali Pan Boh chacieŭ stvaryć ludziej, skazaŭ: „Stvorym čałavieka padobnaha da Nas i na abraz Naš; niachaj panuje jon nad morskaj rybaju, nad niabiosnymi ptuškami, nad źviarami, nad skacinaj, nad usimi hadami, jakija jość na ziamli, i nad całaj ziamloj". (M. 1, 26).

Vidać iz hetych słoŭ, što Panu Bohu asabliva zaležyła na ludzioch. Pry stvareńniu jinšych tvoraŭ nie kazaŭ: „Stvorym žyviołu". A čamu Pan Boh skazaŭ: „Stvorym čałavieka". Chto heta mieŭ ździejić? Pan Boh jość adzin. (Ale ŭ Panu Bohu jošcieka try Asoby). — Pan Boh chacieŭ stvaryć čałavieka na padobnaść Svaju, heta značyć, što čałaviek mieŭ być padobny da Pana Boha. Najpierš Pan Boh stvaryŭ cieła čałavieka, jakoje my majem. I, kali stvaryŭ Pan Boh cieła, jano jašče lažała na ziamli biaz žyćcia; vočy nia vidzieli; vušy nia čuli j cieła było jak trup. Tady Pan Boh uchuchnuŭ u toje cieła niešta cudoŭnaje, niešta, čaho ani vidzieć, ani datknucca da jaho nielha, ducha, jakoha zaviem dušoj. U tej časinie ŭstupiła ŭ cieła žyćcio; vočy adčynilisia; ruki, nohi pačali rušacca; ustaŭ i pačaŭ chadzić. Tak paŭstaŭ pieršy čałaviek. Pan Boh daŭ jamu jimia Adam, heta značyć „čałaviek iź ziamli". Jak musiŭ Adam być rady, ciešycca, kali hlanuŭ kala siabie, abačyŭ charošy śviet. Viedaŭ jon, chto ŭsio heta stvaryŭ i chto jaho samoha stvaryŭ. Praŭdapadobna ŭklak i dziakavaŭ Panu Bohu.

Viedajecie ciapier z čaho składajecca čałaviek? Cieła samo jašče nia jošcieka čałaviekam. Što musić być u ciele, kab jano zapraŭdy było čałaviekam? (Duša). Ź jakich važnych častak złožany čałaviek? (Čałaviek składajecca ź cieła i z dušy). A z čaho vy składajeciesia? (z dušy j cieła). Cieła čałavieka Pan Boh stvaryŭ cudoŭna. Usie ludzi razam nia mohuć zrabić adnaho voka, jakoje-b vidzieła. Jak razumna zroblena ŭ našaj siaredzinie! Čałaviek jeść, pje, a ŭ stravieńniu heta pažyva pierarablajecca ŭ kroŭ. Kroŭ vyhladaje, jak zachvarbavanaja na čyrvana vada, a kolki-ž tam biełych i čyrvonych ciełcaŭ. Usie jany žyvuć, jaduć, a kali pamirajuć, to arhanizm vykidaje jich iź cieła. Voka našaje, serca — heta-ž cud techniki! I ciełу žyvioły zbudavanyja taksama cudoŭna, ale źviernienyja da ziamli; čałaviek chodzić prosta j hladzić dobra ŭsiudy i ŭ haru. Z hetaha možam zrabić vy-

vad, što jon pryznačany dla Pana Boha, dla nieba. Ale šmat charošaja duša, čymsia čałaviečaje cieła. Ab dušy napišu ŭ jinšym miescu. Zrazumiejecie, jakaja vializnaja roźnica miž čałaviekam i jinšaj žyviołaju, i nakolki jon vyššej stajić za jaje.

Dziakujcie Panu Bohu, što vas tak cudoŭna paklikaŭ da žyćcia! Paŭtarajcie ŭ dumkach takuju malitvu: „Dziakuju Tabie, Boža, što mianie stvaryŭ i daŭ mnie takoje cudoŭnaje cieła j dušu".

II. Stvareńnie Evy; ščaście ŭ Raju

Dzie pa stvareńniu prabyvaŭ pieršy čałaviek Adam? Pierad stvareńniam ludziej, Pan Boh stvaryŭ ludziom charošy sad; nazvaŭ jaho Rajam. U tym sadzie asialiŭ Pan Boh čałavieka, kab jon jaho dahladaŭ. U raju byli roznyja drevy, jakija radzili charošyja płady. Rečka z tryma prytokami davała vohkaść sadu. Pa siaredzinie sadu raśli niazvyčajnyja drevy: dreva žyćcia j dreva viedańnia dobraha j złoha. Dreva žyćcia mieła toje cudoŭnaje sobstva, što chto jeŭ ź jaho płady, nia ŭmiraŭ-by. Ab jim paślej skažu.

Niejki čas Adam byŭ adnym čałaviekam u raju. Adnojčy Pan Boh skazaŭ: „Nia dobra być adnamu čałavieku, ździejma jamu pamačnicu, padobnuju da jaho. Voś zahadaŭ Pan Boh stvareńniam padchodzić da Adama. Usie źviaraty j žyvioła łahodna padchodzili da jaho, jak da pryjaciela. Adamu prychodzili ŭ hałavu adrazu adpaviednyja nazovy, bo mieŭ vialiki rozum, daskanalnuju j vialikuju viedu. Adam vidzieŭ hetulki roznaj kala siabie žyvioły, a nikoha druhoha, padobnaha da siabie nie abačyŭ; dyk jamu stałasia smutna. Vidzieŭ heta Pan Boh i spuściŭ na Adama vialiki son. Kali jon spaŭ, vyniaŭ Pan Boh iź jaho boku skabu j stvaryŭ ź jaje cieła pieršaj žančyny. Tchnuŭ u heta cieła ducha, i pieršaja žančyna pačała žyć. Heta była druhaja čałaviečaja istota. Kali Adam pračchnuŭsia, Pan Boh pryvioŭ tuju žančynu da Adama. Adam vielmi ŭściešyŭsia j nazvaŭ jaje Evaj, heta značyć matkaj usiaho žyvučaha. Viedaŭ, što ad jaje buduć pachodzić usie ludzi, a hetym staniecca matkaj usich ludziej. Pan Boh dobra žadaŭ j dabradziejiŭ Adamu j Evie. Dabradziejańnie rabiła jich ščaślivymi. Nie chvareli, ani čuli jakoha bolu. Nie ciarpieli ani ad ściužy, ani haračyni. U raju było jim vielmi miła. Usiaki zaniatak byŭ jim lohki j pryjemny. Pieršyja ludzi byli nieśmiarotnyja nia tolki na dušy, ale j na ciele. Byli biaźvinnyja j śviatyja, i Pan Boh jich miłavaŭ. Heta miłaść Božaja była jim najvialikšaj radaściaj. Pan Boh adnosiŭsia da jich, jak da dobrych svajich dziaciej. Pan Boh dazvalaŭ ab usim hutaryć i ab usim pytacca j adkaza-

vaŭ jim łahodna j łaskava. Usie stvareńni, katoryja byli ŭ raju, Pan Boh jim sam pakazavaŭ; kazaŭ, jak usio ździejiŭ, pakazavaŭ jim zorki j apaviadaŭ, jak jich ździejiŭ, jak jany kružyniacca. Ad Pana Boha daviedalisia pieršyja ludzi, našto jany stvoranyja i jak buduć ščaślivyja ŭ niebie. O, jakim dobrym byŭ Pan Boh da Adama j Evy! Byŭ poŭny miłaści da jich.

Ci Pan Boh tolki da pieršych ludziej byŭ taki dobry? O. nie! Usio, što jim daŭ, chacieŭ i nam dać. Pan Boh chacieŭ, kab usio jich ščaście j my ŭ spadku dastali. Hrech, katory Adam i Eva ŭčynili, adabraŭ, źniščyŭ nam toje ščaście. Raj źnik i niama ŭžo miesca na ziamli, kab było takoje charošaje, jak cudoŭny Raj. Ale nie adabraŭ ad nas Pan Boh usiaho. Šmat čaho dobraha j pryjemnaha pakinuŭ nam. Daŭ nam dušu j cieła, apiakujecca nami, miljony ŭsiakich raślinaŭ daŭ, kab mahli lačycca. A jakoje charošaje nieba. Nočy miljony zorkaŭ zdaleku zichciać, bližej miesiačyk pryśviačaje. Ziamla zbožžam i ŭsiakimi kraskami, žyviolinami, travoj, drevami pakrytaja; usiakija ptušački svajim charastvom, pieśniami, — usio heta ŭpryjamniaje nam žyćcio, usio prypaminaje dabryniu Božuju. Dziakujcie j chvalicie Jaho za ŭsie dary.

III. Božaja dabrynia. — Jašče lapiej paznajecie Božuju dabryniu, kali pačujecie, našto Pan Boh stvaryŭ ludziej. Pan Boh chacieŭ, kab Adam i Eva paznavali, jak usiemahutny, vialiki jość Pan Boh, kab potym **češć Jamu j chvału addavali.** Jak pomnicie z papiaredniaha, tolki Anioły Jaho paznajuć u niebie. Z usich stvareńniaŭ na ziamli, mohuć tolki ludzi Pana Boha paznavać. Jinšyja stvareńni addajuć češć tolki svajim byćciom; paznać Jaho nia mohuć. Pan Boh chacieŭ, kab Adam i Eva viedali, jaki Jon dobry, kab jany za heta Jaho miłavali i ź miłaści da Jaho ŭsio achvotna rabili, čaho ad jich zažadaje. Dzielataho daŭ jim prykazańni. Čuli ab tym drevie, katoraje zvałasia drevam viedy dabra j zła: „Nia jež, bo, kali budzieš jeści, pamreš!” Zahad byŭ nia tolki Adamu, ale j Evie. Za pasłušnašć Panu Bohu pieršyja ludzi mieli być ščaślivyja na ziamli, a pa ziamnoj probie atrymali-b jašče bolšaje ščaście ŭ niebie.

Našto Pan Boh stvaryŭ Adama j Evu? — Pan Boh stvaryŭ Adama j Evu na toje, kab **jany Pana Boha znali, miłavali, Jamu vierna služyli, a za heta ščaście viečnaje ŭ niebie atrymali.**

Nas taksama stvaryŭ Pan Boh, kab my Jaho paznavali, češć Jamu addavali, miłavali j słužyli Jamu. Bo choć i jinšym sposabam, dadzienymi pravami naturalnymi, tvoracca ciely, ale dušy zaŭsiody Sam

Pan Boh stvaraje. Jošć našym Stvarycielam i my da Jaho naležym. Pan Boh ad nas maje prava žadać, kab my Jaho miłavali, Jamu słužyli biaź nijakaj nadharody, ale iz svaje dabryni choča nas nadharadzić! Choča nas uziać da nieba! Nieba jošć tysiača razoŭ charoššaje za raj. U niebie čakaje nas radašć daloka bolšaja, čymsia ŭ raju. Tam budziem zusim ščaślivyja. Radašć niabiosnaja nikoli nia skončycca. Budzie viečnaje žyćcio. Tut na ziamli karotkaje; kali za hety karotki čas budziem Panu Bohu słužyć, atrymajem u nadharodu ščaście viečnaje. O, jak biaźmierna dobry Pan Boh! Ci my stvorany dla ziamli, ci dla nieba? Ci nia budziecie achvotna rabić toje, čaho ad nas damahajecca Pan Boh? Šmat ludziej nia viedajuć, našto žyvuć na ziamli. Vielmi smutna. Nia chočuć znać Pana Boha, nia chočuć Jaho voli spaŭniać, to prydzie taki čas, kali Pan Boh jim skaža: „Nia znaju vas, vy nie chacieli ŭ časie proby słužyć, nie patrabuju vašaj słužby i ŭ niebie”. Nie zabyvajciesia nikoli ab tym, našto vas Pan Boh stvaryŭ, spaŭniajcie Jahonyja Prykazańni j budziecie sčaślivyja na ziamli i atrymajecie nadharodu — ščaście viečnaje ŭ Niebie.

AB DUŠY LUDZKOJ

(Katech. V.)

1. Užo z papiaredniaha ab ludzkoj dušy vy čuli, što čałaviek składajecca ź cieła j dušy. Pamiatujcie, što duša čałavieka z chuchańnia Božaha. Užo kolki hod žyvicie na ziamli, znajecie šmat rečaŭ, ale adnaje vielmi važnaje reču nia znajecie. Nia znajecie sobskaj dušy. Pakul cieła Adamova było biaz dušy, nie mahło rušycca, chadzić. Toje, što ŭ žyvym čałavieku jošć i robie, što jon moža bačyć, čuć, chadzić, dumać i hetak dalej — heta jošć duša. Kali čałaviek pamre, duša vyjdzie ź cieła, jon nia moža rušacca. Kali chočacie napisać, musicie mieć piaro, ałavik. Čym piaro vam? (snadzivam). Ci pamierłaha čałavieka cieła moža rušycca, chadzić, havaryć? (Nie). Čamu? (Nia maje dušy). Dakul cieła mahło rušacca? (pakul u jim była duša). Voś tak, jak vy ŭžyvajecie piara, asadki, tak duša ŭžyvaje cieła da roznych ruchaŭ i dziejańniaŭ. Čym ady cieła dla dušy? (snadzivam). Kali dom pusty, jaho možna pryraŭnavać da pamierłaha čałavieka. Chto jaho pakinuŭ? (duša). Chto ŭ ciele byŭ, pakul jano žyło? (duša). Čym cieła dla dušy? (haspodaju). Našaje cieła jošć haspodaju, snadzivam dušy.

(Praciah iz bač. 6-aje)

va **lada. Ladam** zavuć ziamlu, katoruju ŭrablajuć, vysiekšy les. Dziela taho što ŭsi Biełarusy hetak musili rabić ziamlu ŭ svajim lesavym kraju, dyk i ŭsich zvali Ladzianmi. Značycca, podle pachadžeńnia, podle taho samaha rodu, taje samaje kryvi, usich Biełarusaŭ zvali Kryvičami; podle charaktaru biełaruskaha kraju, jaho pryrody, usich Biełarusaŭ adnačasna zvali Dziarvianmi, paślej Palašukami; a podle charaktaru ralejnaje haspadarki, usich jich zvali Ladzianmi. Paślej nazoŭ „Ladzianin" ščez; nazoŭ „Kryvičy" doŭha tryvaŭ, ale z časam byŭ zamienieny nazovam „Litva"; zastaŭsia dahetul nazoŭ „Paleśsie", „Palašuki" ŭ vužšym i ŭ šyršym značeńniu.

Litaratura da biełaruskich plamionaŭ. Bahalej Dm. — Istorija Sievierskoj ziemli do poł. XIV v., u Kijevie 1882, b. 12-15, 16-32, 306. Danilevič V. — Očerk istorii Połockoj ziemli do konca XIV st. (Kijevskije Univers. Izviestija, I-II, 1896). Dovnar-Zapolski M. — Očerk istorii krivičskoj i dregovičskoj ziemli do konca XII st. (KUI, 1890, 11-12, 1891, 2). Jon-ža — Istoričeskije sud'by Vierchniago Pridnieprovja i Biełorusii (Rossija, IX, SPb. 1905). Hołubovskij P. — Istorija Smolenskoj ziemli do načała 15 v., u Kijevie 1894 (KUI). Hołubovskij — Istorija Połockoj ziemli, b. 44, 46, 47-48 i jinš. Hruševs'kyj M. — Istorija Ukrajiny-Rusy, I, u Kijevie 1913, b. 184, 186, 193, 196, 200, 209, 220 i jinš. Parchomenko Vł. — O proischoždenii Rusi (Russkoje prošłoje, No. 4, b. 36-41). Jon-ža — U istokov russkoj gosudarstviennosti (8-11 vv.), u Lenin. 1924. Presniakov A. — Lekcii po ruskoj istorii, t. I, b. 33 i jinš. Rastorhujev P. — Sieviersko-biełorusskij govor, u Lenin. 1927. J. Stankievič — Kryviččyna ŭ „Tołkov'ym słovar'u žyvago vielikaruskago jazyka" V. Dala (Vieda, 1951, b. 3.). Jaho-ž — Kryvickija plamiony (Vieda, 1952, b. 36-37, 161-176, 217-219, 237-250, 265 (vynaska), 266-272, 309-313; 1953 h. b. 18-22, 73-81). Jaho-ž — Savieckaje chvalšavańnie historyji Biełarusi (cyt. praca), b. 19-94. Tarakanova S. — Drevnosti Pskovskoj ziemli (Po sledam drevnich kultur. — Drevniaja Ruś, 1953), b. 218 i nast. Tret'jakov P. — U istokov drevniej Rusi (Po sledam drevnich kultur. — Drevniaja Ruś, 1953), b. 30. Zavitnievič — Formy pogrebalnogo obriada v Minskoj gub. (Trudy 9-go archeol. sjezda, t. I.). Jaho-ž — Obłast' Dregovičej. U pryviedzienych pracach, asabliva ŭ Stankieviča, padana dalšaja litaratura praź biełaruskija plamiony.

Byt, zaniatki a kultura Biełarusaŭ

(ad 5-ha da siaredziny 10-ha stahodździa pa Naradžeńniu Chrysta)

Sioły, chaty. Staraviečnyja Biełarusy sialilisia siołami. Sioły byli la rekaŭ, rečak, ručajoŭ, azioraŭ, značycca padobna jak, u balšyni, u Biełarusi ciapieraka.

Žyli ŭ chatach, katoryja stavili ź biarvieńnia. U najstaršuju paru ścieny chataŭ apuščali ŭ ziamlu, zvyčajna ad 25 da 35-cioch centymetraŭ, a redčas i na metru. Paślej uvieś zrub chaty byŭ na źvierchu ziamli; u vadnych miascovaściach takija chaty novaha typu stavili ŭžo ŭ 8-ym stahodździu, u druhich paźniej — u stahodździu 9-ym abo j dziasiatym. U kucie la ŭchodu ŭ chatu stajała pieč iz kamieńnia albo bitaja z hliny. Chaty byli ŭvielki 8 na 10 metraŭ abo 11 na 12 metraŭ i bolej. U chatach novaha typu byvaŭ dziarviany most (padłoha), pad mostam byvała ŭziemle z hlinianym abo dziarvianym mostam i ź piečkaju ŭ kucie.

Haradziščy. Aprača siołaŭ, byli j haradziščy (hetak jich zavuć ciapier). Heta abaronnyja miescy, roznyja ŭvielki — ad 25-cioch na 70 metraŭ da 113-cioch na 168 metraŭ. Naŭkoła haradzišča nasypali vał, adzin albo — čaściej — dva vały. Vał nasypali ŭvieś abo čaść iz palenaje hliny. Aprača taho, zvonku vałaŭ haradzišča abvodzili ravami, katorych było tolki, kolki j vałaŭ abo j bolej. U niekatarych haradziščach žyli ludzi, ale zvyčajna da jich uciakali iź siołaŭ učasie niespadziavanaha napadu niepryjaciela, kab lapiej u jich baranicca. Niekatoryja haradziščy budavali dziela religijnych metaŭ — heta byli pahanskija śviatyni, dzie abrakali bahom abroki (achviary). La śviatyniaŭ byvali hramadzkija damy — vialikija na zbor akruhi i małyja na zbor adnaho siała. U takich damoch adbyvalisia j dziady (čeść pa niaboščyku).

Zaniatki. Ralejnictva. Hałoŭnym zaniatkam Biełarusaŭ hetaje pary było ralejnictva, rabili ziamlu. Jak užo było zaciemlena vyšej, dziela hetaha ačyščali ziamlu ad lesu na pasieku-lada, katoraje j urabłali. Była heta ciažkaja rabota; zrabiŭšy jaje, nikomu nie chaciełasia pakidać svaje sialiby, kab nie rabić taje samaje raboty na jinšym miescu. Heta, dy jašče ŭ źviazku ź lasami a bałatami, što pierakažali ruchu žycharstva, vytvarała mocna asiełuju ludnaść, zahartavanych ralejnych haspadaroŭ. Takim paradkam sama pryroda Biełarusi pryjała razvoju ralejnaje haspadarki, a ź joj i kultury naahuł.

Siejali prosa, žyta, pšanicu, jačmień, haroch, hreččynu. Žali siarpami. Zbožža małoli ŭ žornach, katoryja rabili asobnyja haspadary, i byli majstroŭni žornaŭ. Pad kaniec hetaje pary ralejnaja haspadarka Biełarusi była ŭžo ładnie raźviŭšysia. Naŭčonyja śćviardžajuć, što biełaruskija bajary-voji dziaviataha-dziasiataha stahodździaŭ nia byli natoŭpam bieźziamielnych kniaskich mužoŭ, abstupajučych kniazia, ale byli ziemladzieržcami, staršymi nad svajmi družyńnikami, byli haspadarami siołaŭ.

Hadoŭla žyvioły. Nastupnym, podle značeńnia, zaniatkam Biełarusaŭ hetaje pary była hadoŭla žyvioły. Mieli karovy, koni, śvińni, ptuški. Byli taksama sabaki a katy. Miasa svojskaje žyvioły šmat pieravyššała miasa, dastavanaje **palavańniam** na dzikija źviary a ptuški. U niekatarych ziemlach svojskaja žyvioła davała da 92 pracentaŭ miasa, dzikaja tolki 8 pracentaŭ.

Łaŭba ryby, bortnictva. Aprača pieraličanych zaniatkaŭ, tahačasnyja Biełarusy jašče zdabyvali jeminu łaŭboju ryby j bortnictvam (źbirańniam miodu ŭ borciach — dziervach iz pščalinymi rajami).

Ramiestvy. Spradvieku ŭ Biełarusi było šyraka raźvita **hančarstva,** adli **pradzieńnie z tkactvam a bandarstva.**

Vielmi važnaje značeńnie mieła **kavalstva.** Jano było vysaka raźvita. Vyrablali iź zialeza naža, siarpy, siakiry, małatki, klučy, kosy, dzidy, šyły, nažnicy, kancy strełaŭ. Niekatoryja zialeznyja vyraby byli vielmi vysokaje jakaści. Asabliva heta tarnujecca da tych vyrabaŭ iź zialeza, katorych umieńnie vyrablać Biełarusy pryniešli iz Zachodniaje Eŭropy, kali stul varočalisia; heta prosta jubilernyja vyraby.

Zialeza vytaplali z bałotnaje zialeznaje rudy, pašyranaj u Biełarusi ŭ staraviečču (dyj ciapier, darma što praz heta nia ŭsi viedajuć). Na čaści prastory Biełaruskaje savieckaje respubliki, najmia ŭ jaje hranicach da 1939 h., znojdziena 58 miascovaściaŭ, dzie, da 9-ha stahodździa, kapali zialeznuju bałotnuju rudu j vytaplali ź jaje zialeza, viedama, što tolki nievialičkaja čaść takich miascovaściaŭ dahetul znojdziena. Byli taksama majstroŭni vyrabaŭ ź miedzi a bronzy. Hetyja kovy pryvozili da Biełarusi zvonku.

Abrablańnie kości dajšło vysokaha razvoju. Zajmalisia hetym daznanyja majstry, katoryja znali roznyja sposaby abrablać kość. Niekataryja kaścianyja rečy, znachodžanyja ŭ haradziščach a kurhanoch, śvietčać praz vysokaje majstroŭstva j mastacki smak ramieśnikaŭ. Z kości rabili hrabiani, špilki, pražki j jinšyja rečy.

Było taksama **abrablańnie kamienia** jak sposabam ručnym, tak i na takarnym varstacie. Z kamiennych vyrabaŭ asabliva byli pašyranyja ciažarcy da viarcionaŭ. Prali na viarcionach, a kab vierciano nia było lišnie chiślavaje, dyk na jaho nakładali ciažarcy. Najtanšyja ź jich byli hlinianyja, lepšyja a darožšyja kamiennyja, a najcharošyja byli ciažarcy z rožavaha šyfieru. Šyfier — heta kamień, miakki ŭ ziamli, a vykapany ćviardzieje. Jaho kapali ŭ ziamli Dziarvian, u ciapierašnim Aŭruckim paviecie. Heta adzinaje miesca ŭ Uschodniaj Eŭropie, dzie jo šyfier. Tut vyrablali šyfiernyja ciažarcy i adhetul jany razychodzilisia pa ŭsioj Biełarusi i nat za jaje hranicami. Sobśnicy

šyfiernych ciažarcaŭ značyli jich svajmi znakami. Byli majstroŭni ciažarcaŭ, dzie jich vyrablali — ručnym sposabam abo na takarnym varstacie — šyfiernyja ŭ Dziarvian i kamiennyja ŭ jinšych miascoch Biełarusi. Šmat radziej ciažarcy da viarcionaŭ vyrablali z kości.

(Dalej budzie)

VIEDAMKI Z KRAJU

Pašyrajucca suchoty. Prychodziać viedamki ź Biełarusi, što tam pošasna pašyrajucca suchoty — z pryčyny niedajadańnia abo j prosta hoładu. Hetak Maskva nišča naš narod.

Znojdzieny rukapis vialikaha biełaruskaha słoŭnika

Miesiacy try nazad polskija hazety ŭ Polšču padali cikavuju viedamku, što ŭ Vilni ŭ varchivach universyteckaj biblioteki znojdzieny rukapis biełaruskaha słoŭnika abyjmom adnaho kubičnaha metry. Słoŭnik byŭ układzieny jašče da pieršaj śvietnaj vajny. Jon źmiaščaje 47 tysiačaŭ biełaruskich słovaŭ, katoryja pierakładzieny na movu polskuju j rasijskuju.

IZ ŽYĆCIA J DZIEJNAŚCI BIEŁARUSKAJE EMIGRACYJI

— Novy biełaruski bibliograf. Pałkoŭnik Alaksandra Ružaniec spavažna zaniaŭsia biełaruskim knihapisam. Jon užo apracavaŭ artykuły, nadrukavanyja ŭ Biełaruskim Zborniku, katory vydaječ u Miunchenie — pabiełarusku j paangielsku — Instytut Vyvučeńnia SSSR. Ciapier jon apracovuje artykuły, drukavanyja ŭ „Viedzie”, vydavanaj, 1951—1954 hh., Kryvickim Navukovym Tavarystvam Prancišа Skaryny. Pałk A. Ružaniec daznany bibliograf, jon maje za saboj kala 40-ku hod bibliografičnaj pracy (u Latuvie). Možna spadziavacca, što spadar Ružaniec staniecca zakładnikam biełaruskaha knihapisu i, kazaŭ toj, pastavie jaho na nohi. Vitajem Pałk. Ružanca ŭ pracy na rodnaj nivie.

Pažadana, kab usie biełaruskija vydaŭcy pasyłali Pałk. Ružancu svaje vydańni (na adrys: Mr. A. Ružaniec, 1132 N. Walnut Street, Danville, Ill., U. S. A.), kab jon moh jich adznačyć u knihapisie.

— Adździeł Biełaruskaha Hramadzka-Kulturnaha Tavarystva zakładzieny ŭ Ščecinie (u mieście, što na ziamli, pryłučanaj da Polščy ad Niamieččyny).

— Z Madrydu Hišpanskaje Nacyjanalnaje Radyjo, ad 8-ha śniežnia 1958 hodu, što dzień nadaje biełaruskija radyjopieradańni na karotkich chvalach 32,2 j 42 ad aśminancataj hadziny 30 časinaŭ da aśminancataj hadz. 45 časinaŭ siarednie-eŭrapejskaha času.

— **Składki na „Siaŭbit".** Za miesiac listapad 1958 h. dali pa 5 dalaroŭ: Sp-ni Janina Kachanoŭščycha, Maryja Stankievičycha j Sp. J. Janučonak, 3 dal. Sp. B. Prytycki; za śnieżań 1958 h.: pa 5 dalaroŭ: Sp-ni Janina Kachanoŭščycha, Maryja Stankievičycha j Sp. Janučonak, 3 dal. Sp. B. Prytycki. Ksiondz F. Č. 100 dal.

— **Achviary na „Siaŭbit".** Dr. M. Smarščok 10 dal., S-ry P. Miranovič i J. Hładki pa 5 dal., Č. Najdziuk 3 dal., M. Kuncevič 3 dal.; Sp-nia R. Rahula, Sp-ry M. Jahaŭdzik, K. Vierabiej pa 2 dal., Ksiondz V. Sałaviej 1, 19 c. Sp-ry M. Kučura, Dr. V. Nabagiez, M. Pańko, Dr. Al. Orsa pa adnym dalaru. Redakcyja ŭsim ščyra dziakuje.

— **Pisali:** „V. P. R. Č. „Siaŭbit" Ks. F. Č. Vielmi ŭdziačny Vam za prysłanyja numary časapisu. Razam z hetym prykładaju maleńkuju achviaru na karyść časapisu (5 dal.). — Z pašanaj P. Miranovič".

„Ja vielmi ŭdziačnaja za prysył Vašaha novaha časapisu „Siaŭbit". Čytaju ad radka da radka. Usio mnie ŭ jim padabajecca. Juzia Aŭsiej".

„Ščaślivaha Novaha Hodu žadaju Vam i Vašym Siabrom iź „Siaŭbita" — a. Michaś".

„Kab Dobry naš Božańka pamoh Vam pravodzić jak najdaŭžej pracu, jakuju Vy viadzicie siarod nas małych — Al. Huryn".

„Žadajem ... plonnaj pracy na hramadzkaj nivie! Pasyłajem 3 dal. na „Siaŭbit" — Juzia, Časłaŭ i Jadzia Najdziuki". — „Knižački „Siaŭbit" my ŭsie atrymali, za što ščyra dziakujem". Piotra Łasinski. „Darahi j Pavažany Vojča! Dziakuju za prysłanyja časapisy. Pierasyłaju 10 dal. na padpisku. Časapis dla Biełarusaŭ Katalikoŭ, drukavany łacinicaju, daŭno byŭ patrebny. Pamažy Boža ŭ pracy! Dr. M. Smarščok". „Dziakuju za „Siaŭbit" D. Jackievič".

— **Albany. Z nahody Biełaruskaha Narodnaha śviata** Prahałašeńnia Niezaležnaści Biełarusi adbudziecca biełaruskaje radyjopieradańnie na chvalach FM 22 sakavika 1959 hodu a hadzinie 3-iaj 30 časinaŭ.

— **Za prysłanyja pažadańni** nastupnym asobam ščyra dziakuju: Ks. Michasiu, Ks. Sałaŭju, Ks. Harošku, Ks. P. Sančanku, Ks. Sipoviču, Ks. Sadoŭskamu, Ks. Nadsonu, Pałk. Ružancu; Daktarom: Smarščku, Ramuku, Tumašu, Viarbickim, Biełr. All. u Kanadzie, Usim z Chr. Syndykatu ŭ Creusot, Sp-m i Sp-niam: Al. Hurynu, Kapicam, Pałanievičam, Daniłovičam, Broŭkam, Šustavam, Jermałovičam, Popielam, Čatyrkam, Strečeniam, Saŭkam, Bykovičam, Mirano-

vičam, Tulejkam, Popku, Nahornym, Kachanoŭskim, Mierlakom, Jankoŭskim, Žycharam, Jahaŭdziku, Jackievіču, Ivanoŭskim, Kazłovičam, Čarneckim, Machnačom, Panucevičam.

Vitajem takija žaniby. 8-ha lutaha sioleta adbudziecca šlub i viasiele sp. Vincentaha Pałanieviča iz spadaryčniaj Maryjaj Łysiuk. Šlub adbudziecca ŭ kaściele Śv. Stanisłava a hadzinie 3-j pa paŭdni. Aboje maładyja śviadomyja Biełarusy i dziejnyja ŭ varhanizavanym žyćciu biełaruskaje moładzieży. Redakcyja „Siaŭbita" pierasyłaje maładym najščyršyja pažadańni ščaścia ŭ radzimnym i nacyjanalnym žyćciu.

Administracyja „Siaŭbita" patrabuje kolpartera „Siaŭbita" ŭv Angliji. Prosim adhuknucca.

MAHČYMAŚCI STUDYJUJUČYM SOCYJALNYJA NAVUKI

Majučy naŭviecie, što ładnie moładzieży, zdabyŭšy stupień bakalaŭry ŭ kolegii (kaledžu), nia maje mahčymaści dalej vučycca, State Department of Public Welfare u stejcie Wisconsin sule svaju pamohu tym studentam, što choćuć zdabyć socyjalnuju adumysłovaść (fach). Pamoha moža być dana adnym iz nastupnych troch sposabaŭ.

1-šy sposab. Daduć stypendyju na navuku ŭ miesiac 225 dal.; aprača taho na žonku 50 dal. i na kažnaje dziacio (da troch ułučna) pa 25 dal. Kali student skonča navuku, jon abaviazany pracavać (za normalnuju płatu) u Public Welfare hetulki času, kolki času jon adzieržavaŭ stypendyju, abo viarnuć hrošy.

2-hi sposab. Studentu płaciać 225 dal. u miesiac; za heta jon maje pracavać 3 dni ŭ tydniu ŭ Public Welfare, a 2 dni chadzić u školu. Pa skančeńniu adnaho semestru ŭ škole, a taksama ŭ časie vakacyjnym, jamu płatu pavyšajuć. Pa skančeńniu školy jon maje pracavać (za normalnuju płatu) u Public Welfare, ale nie spahaniajuć hrošy i naahuł niama kary, kali nia zhodzicca pracavać.

3-ci sposab. Student bakalaŭra moža adrazu pracavać, pad nahladam staršaha pracaŭnia, u Public Welfare. Płacić jamu buduć 375 dal. u miesiac. Jon abaviazany ŭstupić u školu na praciahu 1—2 hod.

Studentaŭ bakalaŭraŭ vybirajuć na mienavanyja pamohi podle ekzamienu, katory čas ad času ahałašaje State Bureau of Personal.

Chto mienavanym cikavicca, niachaj pra heta bližej daviedajecca asabista ŭ Madison Wisconsin; a chto nia moža tudy jechać, chaj napiša na adrys: Personal Office State Department of Public Welfare, 128 South State Capitol, Madison, Wisconsin.

Redaktar: Ksiondz Franciš Čarniaŭski — Editor: Rev. F. Czerniawski

Printed by „LUNA", 77 St. Marks Pl., New York, N. Y.

(Praciah z 2-oje bač. vokładki)

Miakkija suhuki (soft consonants): ć, l, ń, ś, ź, dź.

Suhuki b, f, g, h, ch, k, m, p, v vymaŭlajucca to ćvierda, to miakka, zaležna ad miesca ŭ słovie.

Consonants b, f, g, h, ch, k, m, p, v are pronounced either soft or hard, depending on their location in the word.

y Kali suhuk zaŭsiody ćviardy abo taki, što ŭ danym miescu vymaŭlajecca ćvierda, dyk prośle jaho jość samahuk **y**, a nia **i:**

If consonant is always hard or is pronounced hard, then it is followed by the vowel **y**, and not by **i:**

cytryna, cyrata, cybula, krynica, žyła, žyvot, trynožak, ryž, kryž, kryžačok, ryžyk, čyž, muščyna, cynamon, nyrka, ryba, šyła, žorny, karyta, kuryca, čyhunka, iskrypka, smyk, Cypruk, Maryla. Chto z Boham, z tym i Boh. Čas darožšy za hrošy. Cyhan čorny. Čytar pračytaŭ knihu. Kaban syty. Za hrošy charošy. Symonka i Paŭluta braty. Słužka na słužcy, a ŭ pana trasca. Na vulicy kurta breša. Čužy chleb horak. Stary jak mały. I vašym i našym. Za naša žyta dy nas nabita. U syboty šmat raboty. Matula kałyša chłopčyka.

Huk ŭ i j paŭsamahuki. Jany redka stajać asobna, a zvyčajna stajać la samahuku. Biez samahuku, z adnym suhukam jany nia byvajuć.

The sounds **ŭ** and **j** are **half-vowels.** They seldom occur separately; usually they stand next to a vowel. They do not occur with one consonant without a vowel.

j na kancy składu abo na kancy słova vymaŭlajecca, jak ang. y u **may:**

j at the end of a syllable or at the end of a word is pronounced as English y in **may:**

moj, tvoj, svoj, čyj, maj, raj, kraj, łoj, roj, kroj, vojstry, navoj, suvoj, majstra, vadapoj, stojka, bajka, klej, hlej, vulej, ručaj, kajstra, haj, hajsak, lejcy, lajčyna, dojka, syradoj, lejka, vajna, rejki, kij, ryj, kryj, vyj, šyj. Daj jajco dyj abłupi. Svoj svajho paznaŭ i na piva pazvaŭ. Padaj vady chvoraj. Dbaj pra svoj kraj. Muzyka, hraj abo hrošy addaj. Sukaj nitki. Hety nož vojstry. U syboty najbolej raboty. Ja pišu, a ty čytaj i rysuj, maluj.

j pierad samahukam vymaŭlajecca, jak ang. **y** pierad samahukam (prykładam u słovie **yard**):

j before a vowel is pronounced as English y before a vowel (as in **yard**):

jabłyk, jabłyna, jama, jamka, juška, jemina,ježa, ježyk, jerš, jinšy, jikra, jiskra.

(Dalej budzie)